

Kaarel Robert Pusta kiri Karl Astile

Varssavis, 12. augustil 1933

Armas Ast,

Olen vana ajakirjanik ja lehtede lugeja ja harjunud vahet tegema kõmu ja tõsise ärevuse vahel. Nii ei saa ma ka võtta Rahva Sõna ja teiste eesti lehtede järjest suurenevat neurasteeniat teisiti kui tunnusmärki, et meie eliit on kaotanud kui mitte täielikult pea, siis vähemalt loomuliku inimese väljendusviisi. Teade "vägivaldsest riigipöörde kavatsusest Eestis" ei tohiks ometi olla paljas väljamõeldis mõne lehe kirjutaja poolt, kuna lehe vastutajad toimetajad peavad teadma, et selline teade ei jää tähelepanemata ka välismail ja kõigutab tugevasti usku meie riigi stabiilsedesse, nagu seda nägime peale 1. detsembri sündmusi. Ent ma võrdlen selle teate hiiglasuuri pealkirje samasuurte pealkirjadega, mis toodi alles mõne päeva eest riigivanema õunapuudest ja jään skeptiliseks nagu teisedki lugejad. Mäletan, et lugesin samas numbris, mis oli pühendatud Tõnissonide õunapuude arvustamiseks ja hindamiseks, ka Teie (K. A.) artiklit Hitleri agentide ettepanekute kohta väliskomisjonis. See artikkel, mis tõstis veidi eesriiet suure poliitilise avamängu ees, oli paigutatud teisele või kolmandale kohale ja jäi täiesti õunapuude varju. Nii sünnib muidugi ka igas teises lehes ja ka klubilaudades kõneldakse vististe vaid õunapuudest. Kõik tundemärgid näitavad aga, et Hannibal on tõesti meie väravate ees ja bolševismi-hitlerismi marutaudi ees peab Pühajärve kalur Hindrey üksi oma akadeemilisi vaielusi Eesti demokraatia eest.

Kas oleme tõesti juba läbipõlenud? Seda muljet ei jäänud minul näiteks mitte meie laulupeo rahvast, lauljatest kui /ka/ kuuljatest, kes olid endiselt rahulikud, teadlikult distsiplineeritud ja armsad inimesed. Mõtlen meie Maanõukogu ja erakondade esindajate salajasele koosolekule Estonias, kus otsustati Eesti iseseisvuse väljakuulutamise ja delegatsiooni saatmine välismaile. Meie rahvusliku koalitsiooni valitsusele peale 1. detsembrist. Samad erakonnad, samad juhid, aga mõisteti mõne tunni jooksul kokku kõnelda ja rivistada kogu eesti rahvas kaitsele oma demokraatliku riigikorra eest. Mis on siis nüüd juhtunud? Õunapuud? Olge ikka! Eestis sai küll üks riigivanem sellega toime, et viis riigikogus läbi seaduse,

mille järele võlgadesse langenud välissaadikuid saab vallandada. Seda seadust pole seni kasutatud, võib-olla sellepärast, et tollest riigivanemast sai varsti välissaadik. Kas on nüüd kord riigivanemate käes, kes pole oma poliitilises karjääris mõistnud koguda varandusi...

Diktatuuri eksperimenti Eestis peame tõsiselt kartma, kuna see oleks mõttetu avantüür meie rahuliku ja korrapärase rahva kallal ja mõjutatud väljaspoolt, viiks meid varsti mõne Kuuba seisukorda. Kaks korda käsitas meil kõrgemat diktatuuri võimu kindral Laidoner ja kui ta mõlemal korral selle võimu maha pani õigel ajal, siis tegi ta seda vististe teadlikult, tundes eesti inimese hinge. Ei jõua seda läbi viia ka uued tundmata inimesed, aga võivad tekitada raskeid pahandusi, millest peame hoiduma eriti praeguses sisemises ja välises seisukorras. Igas erakonnas, sotsialistidest põllumeesteni, on meil ausaid ja mõjukaid inimesi, kes võiksid leida ühise keele, nagu nad selle leidsid 1917. ja 1924. aastal. Miks ei tule need inimese nüüd kokku, kui seisukord on jällegi tõsine? Kui meie hierarhilised esikud on maha käinud, siis võtku ometi keegi noorematest algatus oma kätte. Pind on selleks peaaegu soodne, sest ajalehtedest ja liidritest tulpinud rahvas ootab rahustavat sõna. Tehke midagi!

Need read olid kirjutatud, kui saabusid Tallinna ja Riia lehed. Segodnja kirjasaatjale seletavad Tõnisson, Einbunde, Päts ja vana Martna, et Rahva Sõna teade kavatsedut putšist olnud vähemalt liialdatud ja enneaegne. Poola lehed toovad aga juba Tallinna telegrammi, et meil on välja kuulutatud erakorraline kaitseisukord, suletud vabadussõjalaste ja töölis-noorsoo organisatsioonid. Midagi ei saa aru! Ei tooks sellesse seisukorda ka mingit selgust riigikogu erakorraline koosolek, mida nõuab Martna, kui pole enne kokkulepet demokraatlike erakondade vahel (pean nendeks sotsialiste ja keskerakonda), mis seal erakorralisel koosolekul tahetakse kõnelda ja, peasi, otsustada. Eemalt vaadates paistab, et praegu on võimalik kõik veel korraldada ja putšistide üritus langeb kokku iseenesest, kui teatakse et Riigikogus on jälle enamuse demokraatid.

Tervitan Sind ja Sinu kodakondseid

K. P. / K. R. Pusta – *toim* /